

NORGES Jeger- OG FISKERFORBUND

Miljøverndepartementet
Avdeling for naturforvaltning
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Vår ref.:

510

Deres ref.:

Hvalstad, den:

12.09.08

Endringer i viltloven og rovviltforskriften – nødverge og bruk av åte – høringsuttalelse

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) viser til høringsbrev av 26.06.08 vedrørende forslag om endringer i viltloven og rovviltforskriften når det gjelder nødverge og bruk av åte.

NJFF vil innledningsvis påpeke at vi finner det uheldig at MD sender så vidt viktig sak på høring når Norge i realiteten står på terskelen til den store ferieavviklingen. Det er et faktum at frivillige organisasjoner i liten grad er aktive midt på sommeren, noe som vanskeliggjør en bred involvering i interne høringsprosesser. Dette bidrar til at mange føler at de ikke får den anledning til aktiv deltakelse i høringsprosessene som de er tiltenkt. NJFF vil henstille MD om å unngå å legge viktige høringssaker ut på dette tidspunktet i ettertid, slik at høringsprosessene blir oppfattet å være prosesser med reelle muligheter for deltakelse og involvering, og ikke som et pliktløp som forvaltningen gjennomfører nærmest som et spill for galleriet.

Utgangspunktet for høringen er flertallsmerknaden fra Energi- og Miljøkomiteen i forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen om rovvilt i norsk natur (jfr Inst. S. nr. 174 (2203 – 2004)) om å utrede om nødvergeretten også burde omfatte hund som er utsatt for direkte angrep av rovdyr. Videre er dette nedfelt i Soria Moria-erklæringen: *"Regjeringen vil at nødvergeparagrafen i viltloven skal presiseres for å klargjøre dyreeierens rett til å beskytte husdyr og hunder mot angrep"*.

Nødverge

Realitetene i det framlagte forslaget ble gjort kjent gjennom den felles pressekonferansen som ble avholdt i mars 2008 med de to statsrådene fra henholdsvis MD og LD tilstede. De framlagte forslagene til endringer av viltloven og rovviltforskriften når det gjelder nødverge og hund, var således i tråd med hva vi forventet. NJFF vil likevel gi uttrykk for at vi er svært skuffet over at departementet og regjeringen har valgt å sette hund helt utenfor en utvidelse av viltlovens bestemmelser om nødverge. NJFF oppfatter deler av departementets argumentasjon for ikke å utvide nødvergeretten for hund som mangelfull og stigmatiserende. Argumentasjonen bærer lite preg av at dette dreier seg om endringer av en bestemmelse om nødvergerett i viltloven og ikke om en bestemmelse om forvaltning av ulvebestanden.

Helt konkret vil NJFF kommentere følgende elementer nærmere:

- MD viser til Bern-konvensjonen som en del av sin begrunnelse og hevder at en utvidelse av nødvergeretten vil være i strid med konvensjonen da det finnes alternative løsninger.
NJFF vil hevde at dette er en sterk forenklet framstilling uten rot i virkeligheten. For mange av de jegere dette gjelder, finnes det ikke alternative løsninger. Det er ikke slik at det bare er å finne andre alternative jaktmuligheter. For mange innebærer dette i realiteten at de må legge sin jakt på hylla. NJFF vil samtidig vise til at sist høst ble en hund drept av ulv på Sørlandet, langt fra noen av de etablerte ulverevirene. Selv om dette da var et enkeltstående tilfelle, så viser det at det er ikke kun i tilknytning til de kjente ulverevirene på Østlandsområdet at vi har potensiell fare for at hund blir drept av ulv.

Det er også grunn til å understreke at Bern-konvensjonens vilkår om at det ikke må foreligge annen tilfredsstillende løsning er utpreget skjønsmessig. Det er rom for at nasjonale myndigheter til å foreta en rimelig interesseavveining ut fra verneformålet i konvensjonen hvor også økonomiske og rekreasjonsmessige hensyn kan trekkes inn i tillegg til nasjonale tradisjoner og lokale forhold. Dette framgår blant annet av en juridisk utredning gjort av professor dr.juris Geir Ulfstein ved Universitetet i Oslo på oppdrag fra Norges Bondelag. Dette underbygger vår påstand om at MD ikke kan avvise nødvergerett for hund med utgangspunkt i Bern-konvensjonen slik de faktisk gjør.

I tillegg til at departementet mener at jegere kan velge andre jaktterreng, så viser de også til at man kan velge andre jaktformer med hund i bånd. Med all respekt, å argumentere med at man som forebyggende tiltak kan jakte med hunden i bånd, vitner mest av alt om manglende kunnskap i departementet om flere av jaktmetodene som involverer bruk av hund. Harejakt med hund i bånd er et eksempel på en jaktform som ikke lar seg gjennomføre. Tilsvarende gjelder for andre jaktformer som for eksempel bruk av skjellende hund til jakt på skogsfugl. Det er viktig å være bevisst på at for mange så handler dette i realiteten om å nedlegge aktuelle jaktformer. Harejakt med hund har lange tradisjoner i de aktuelle ulveområdene. Tilsvarende gjelder rådyrjakt med hund. Reduserte muligheter for å bruke løshund i områder med revirhevdende ulv rammer særlig hare- og rådyrjakta, som er allmennsjakten for svært mange jegere i disse områdene. En tilsvarende situasjon gjelder skogsfugljakt med skjellende hund.

- MD omtaler jakt som et mindreverdige motiv sett i forhold til de næringsmessige og økonomiske aspektene knyttet til tap av husdyr og tamrein. NJFF vil understreke at jakt er langt mer enn bare rekreasjon. Jakta har stor økonomisk betydningen både for grunneiere/rettighetshavere og reiselivs- og servicenæringen. Videre er det viktig også å vektlegge jaktas kulturelle betydning. I tillegg kommer jaktas betydning som forvaltningsverktøy, noe som ikke minst er viktig sett i forhold til forvaltning av våre hjorteviltbestander. Det er dokumentert helseeffekter av jakt både som forebyggende tiltak og som en trivselsfaktor både fysisk og psykisk. Videre handler jakt om å hente ut kortreist, miljøvennlig mat fra naturen. I svært mange bygder har jakta stor sosial betydning, noe som også må tillegges betydelig vekt. Jakt er rekreasjon, det bidrar til bedre fysisk og mental helse, det framskaffer miljøvennlig kjøtt og bidrar vesentlig som sosial trivselsfaktor i lokalmiljøer.

For mange grunneiere utgjør inntekter fra utmarksnæringer i dag en betydelig andel av det totale inntektsgrunnlaget, og for flere overstiger disse inntektene også inntekter fra mer tradisjonell landbruksdrift. Økonomi kan ikke benyttes som et argument for å rangere jakt og utmarksnæringer lavere i forhold til mer tradisjonelle beitedyrsinteresser, og samtidig rangere hunden aller nederst på rangstigen. Tvert imot kan argumentasjonen heller snus, slik at en argumentasjon basert på økonomiske vurderinger styrker en argumentasjon for å utvide nødvergebestemmelsene til også å omfatte hund. NJFF vil samtidig minne om at dette dreier seg om en nødvergebestemmelse, der en slik rangering som MD her stiller opp, ikke hører hjemme. Uavhengig av om man er husdyr-, tamrein eller hundeeier, så er det en utbredt oppfatning at man skal ha en rett til å forsvare sine dyr mot angrep fra rovdyr.

- Norske myndigheter har sluttet seg til Europarådets jakterklæring (European Charter on Hunting and Biodiversity). Dette jaktcharteret, som fikk sin utforming gjennom et initiativ fra norske myndigheter, ble utarbeidet under Bernkonvensjonen etter et initiativ fra ministerkomiteen i Europarådet. Jaktcharteret slår blant annet fast at bestemmelser som vedrører jakt og viltforvaltning skal være forståelige og ha aksept blant ulike grupper i befolkningen, herunder jegere. MDs opplegg for nødvergeretten kan neppe sies å være i tråd med slike intensjoner, men må snarere sies å være i direkte konflikt med dette punktet i jaktcharteret. NJFF er selvsagt innforstått med at jaktcharteret ikke er bindende for norske myndigheter i den forstand at myndighetene risikerer noen internasjonale straffereaksjoner dersom man ikke følger opp charteret. Imidlertid bør det påhvile Norge og norske myndigheter et ansvar for å følge opp innholdet av en slik erklæring som man har sluttet seg til.
- MD begrunner sitt synspunkt mht nødvergerett for hund blant annet med at risikoen for misbruk vil være stor dersom man åpner for en nødvergerett for hund slik som NJFF ønsker. NJFF vil hevde at dette i beste fall kan karakteriseres som en oppkonstruert argumentasjon. Det er mildt sagt bemerkelsesverdig at MD i det hele tatt antyder at jegere vil kunne velge å bruke egne hunder som åte i forbindelse med ulovlig felling av ulv. Denne argumentasjonen vitner også om at MD ikke tar inn over seg at ulovlig felling av ulv dreier seg om det som må kunne betegnes som organisert kriminalitet. NINAs rapport om ulovlig felling av ulv peker også i en slik retning. De som er involvert i denne virksomheten opererer allerede i dag helt på utsiden av lovverket og forholder seg ikke til vedtatte lover og regler. De vil neppe la seg påvirke av hva som nå skjer med nødvergebestemmelsene for hund, men må stoppes på annet vis. NJFF aksepterer ikke en stigmatisering av jegere som gruppe slik MD gjør i høringsnotatet med bakgrunn i denne organiserte ulovlige virksomheten. Det departementet i realiteten gjør gjennom sin argumentasjon, er å rett ut si at de mener at jegere generelt vil benytte en utvidet nødvergerett til å felle ulv ulovlig. Departementet tar altså ikke inn over seg at ulovlig felling av ulv nærmest må betraktes som organisert kriminalitet som skjer helt utenfor det lovverket vi har i dag, og som ikke på noen måte er avhengig av hvilke endringer som måtte gjøres i lovverket i denne runden. NJFF kan ikke se at departementet har grunnlag for å framsette en slik påstand.

Jegere flest er svært lovlydige og velger i all hovedsak å forholde seg til de bestemmelser som gjelder for lovlig jaktutøvelse. NJFF betviler på det sterkeste at folk som er ute etter å felle ulv ulovlig, vil velge å gjøre dette ved å påberope seg nødverge med det en slik handling medfører av etterforskning og avhør. De som velger å felle ulv ulovlig, vil velge å gjøre dette i hemmelighet og unngå å trekke dette inn i offentlighetens søkelys. NJFF har ved gjentatte anledninger tatt klar avstand fra ulovlig felling av ulv på lik linje med vårt syn på ulovlig felling for øvrig.

- På samme måte kan ikke NJFF slutte seg til departementet når det hevder at en utvidelse av nødvergeretten til å omfatte jakthunder ved direkte angrep vil medføre vanskelig bevismessige vurderinger.
I den sammenheng er det viktig å understreke at NJFF aldri har krevd at det skal åpnes for nødverge for hund ved fare for angrep. Vi har hele tiden lagt til grunn at vi ønsker en utvidelse av nødvergeretten til å omfatte tilfeller med direkte angrep på hund.
- MD har i sitt høringsnotat unnlatt å vise til de anslag som er gjort av Viltskadecenteret ved Grimsø Forskningsstasjon i Sverige når det gjelder sannsynligheten for at det vil kunne felles ulv i nødverge med utgangspunkt i de midlertidige bestemmelsene som Sverige har innført.
"Hur många vargar skulle skjutas i samband med angrepp på hund efter en förändring av Jaktförordningen § 28 i Sverige och Jaktlovens § 11 i Norge?", *"Jakthundar i vargrevir"* og *"Rovdjur och hundar"* er rapporter utarbeidet av Viltskadecenter ved Grimsö forskningstasjon i Sverige som omhandler hunder og store rovdyr. Norsk miljøforvaltning har en tett og god dialog med svenske myndigheter og med miljøet knyttet til Viltskadecenteret. NJFF finner derfor grunn til å stille spørsmål ved hvorfor ikke de nevnte rapportene står omtalt i departementets høringsbrev da disse må betraktes som viktig fakta- og bakgrunnsinformasjon for spørsmålet om utvidelse av nødvergerett for hund. Den førstnevnte rapporten tar blant annet for seg sannsynligheten for at det blir felt ulv i Norge og Sverige i forbindelse med nødverge, og estimerer denne til å ligge i et omfang tilsvarende 2 -3 % av den årlige naturlige dødeligheten. Disse anslagene må kunne betraktes som maksimumsanslag , slik at det reelle tallet ventelig vil ligge lavere. Uansett tilsier disse beregningene at sjansen for at en utvidelse av nødvergebestemmelsen til også å omfatte hund kan få bestandsmessige konsekvenser for ulvebestanden, er svært små.
- Departementet slutter seg også til DN's argumentasjon om at det gis full erstatning for tap og følgekostnader dersom rovvilt dreper gjeterhund, vokterhund eller jakthund i bruk under lovlig jakt, trening eller jakthundprøve som et argument for ikke å utvide nødvergeretten til også å omfatte hund. Dette er en argumentasjon som NJFF ikke aksepterer. Argumentasjonen baserer seg på en gradering av liv som setter hunden aller nederst på en rangstige på en måte som overhode ikke tar hensyn til følelsesmessige forhold. Hunden er å betrakte som et familiemedlem som har en verdi som langt overstiger den rent økonomiske. Videre synes det å være liten forståelse for det arbeid som legges ned i form av trening og utvikling av gode jakthunder.
Nødvergeretten er et prinsipp som bør gjøres likt for husdyr, tamrein og hund. NJFF kan ikke se at det er grunnlag for å ikke gjøre dette likt, og vil understreke at det uansett vil stilles de samme krav til dokumentasjon for de som kommer i

en situasjon der de påberoper seg nødverge uavhengig av om det dreier seg om felling for å forsvare en sau eller en hund.

- Departementet mener også at de som slipper sine jakthunder i et ulverevir bør være godt innforstått med den risiko de løper, og at denne risikoen kan reduseres gjennom forebyggende tiltak som bruk av ulvetelefonen og gjennom å jakte med hund i bånd. Når det gjelder ulvetelefonen er status for jakthøsten 2008 at dette ikke er noen operativ tjeneste i noen av de aktuelle ulverevirene fordi det ikke er radiomerkede ulver som kan nyttes til dette formålet. I realiteten står man altså uten noen form for forebyggende tiltak på dette området dette jaktåret. Det er også viktig å være klar over at ulvetelefonen ikke bare er en tjeneste som benyttes av de som jakter i ulverevir, men kanskje i vel så stor grad er en tjeneste som er svært nyttig for de som jakter i terreng opp mot revirene. Videre er NJFFs erfaring at ulvetelefonen også benyttes av en rekke andre enn jegere som jakter med hund, eksempelvis turgåere og bær- og sopplukkere.

Jaktas stilling

TNS Gallups årlige Natur og miljøbarometer viser at samfunnet har meget høy tillit til den norske jegerstanden. Tallene fra årets undersøkelse viser at 74 % av befolkningen er grunnleggende positiv til jakt. Tilliten ligger stabil og har vært noe økende siden dette barometeret startet opp i 2002. Jegerne er i utgangspunktet gitt stor tillit gjennom å kunne få bære med seg og benytte våpen ute i norsk natur, noe som samfunnet opplever som svært uproblematisk. Jegerne viser seg gjennomgående tilliten verdig. Gjennom sin argumentasjon avviker Miljøverndepartementet sterkt fra samfunnets generelle holdning ved den kraftige stigmatiseringen de gjør av den norske jegerstanden når de rett ut sier at utvidelse av nødvergeretten for hund vil medføre økt ulovlig felling. MD er ikke villig til å ta inn over seg at det som kan dokumenteres av ulovlig felling av ulv handler om miljøkriminalitet utført av organiserte miljøer som allerede opererer helt på utsiden av lovverket. NJFF vil hevde at det tillitsbrudd som MD her er en eksponent for, er et meget alvorlig og uakseptabelt anslag mot norske jegere som mangler forankring i realitetene.

NJFF vil samtidig vise til at oversikten over hunder angrepet av ulv, viser en lavere terskel for å angripe hunder med økende avstand fra eier/fører. Dette underbygger anslagene gjort av Viltskadecenteret ved Grimsø Forskningsstasjon om at sjansen for at det oppstår situasjoner der jegeren kan påberope seg nødvergerett og felle en hund ved direkte angrep, er svært liten. Eventuelle angrep vil for en stor del skje i en avstand fra eier/fører som ligger langt utenfor skuddhold.

Det er imidlertid viktig for jegere/hundeeiere å kunne vite at de faktisk har en mulighet til å kunne forsvare sin hund dersom man skulle komme ut for en situasjon med direkte angrep av store rovdyr som ikke lar seg avverge på annen måte enn å felle angriperen. Dagens regelverk føles sterkt urimelig, og det er ingen forståelse for den mistro man føler at miljømyndighetene legger for dagen.

Det er da også viktig å understreke at utgangspunktet er at jegere prøver å unngå og slippe sine jakthunder i områder der de vet at faren for ulveangrep er stor. Det er ingen som ønsker å komme opp i en situasjon med angrep fra ulv eller andre situasjoner som kan true hundens liv og helse. Ulvetelefonen gir ingen form for garanti mot ulveangrep, men en mulighet for jegere til selv å vurdere mulighetene for å slippe sine jakthunder. Videre må en også legge vekt på at det er viktig å ha muligheter for å kunne bruke løshund i en del jakt- og ettersøkssituasjoner.

Departementets utsagn om at jegere kan benytte hunder som åte for ulovlig felling av ulv, faller på sin egen urimelighet. NJFF er overrasket over at MD i det hele tatt finner å framsette denne type påstander i et offentlig høringsbrev, noe som vitner om grunnleggende mangel på tiltro til landets jegere. På det punktet synes MD å være på kollisjonskurs med samfunnet for øvrig, jfr TNS Gallups Natur- og Miljøbarometer.

En utvidelse av viltlovens bestemmelser om nødverge til også å omfatte direkte angrep på hund, vil være et meget viktig konfliktdempende tiltak overfor jegere og hundeeiere. Dette handler om vilje til å vise jegere tillit i situasjoner som handler om nødverge knyttet til direkte angrep på deres jaktkamerat. En angrepssituasjon jegere prøver å unngå, men som kan oppstå. MD viser gjennom sitt forslag ingen tillit til jegerne, men legger snarere en manglende forståelse for hele utfordringen til grunn for sitt forslag. MDs oppfølging av Soria Moria-erklæringens punkt om at gjennomgangen av viltlovens nødvergeparagraf ”for å klargjøre dyreeierens rett til å beskytte husdyr og hund mot angrep” munner altså ut i at dyreeier ikke har noen slik rett selv ved direkte angrep på sin hund. Dette strider sterkt mot den enkelte dyreeiers rettsoppfatning, og NJFF kan vanskelig se at dette er en konklusjon som er i samsvar med de intensjoner som tilsynelatende ble lagt inn i Soria Moria-erklæringen.

NJFF ser det ikke som verken ønskelig eller realistisk at en bestemmelse om nødverge knyttes opp mot krav om oppnådd bestandsmål slik som departementet foreslår. Dette handler om nødverge, ikke felling som et ledd i skadeuttak eller andre forvaltningsmessige tiltak. Et slikt krav vil kunne skape en helt uoversiktlig og u håndterlig situasjon for de som kommer opp i en nødvergesituasjon.

NJFF anmoder derfor om at MD endrer sitt forslag til endringer i viltlovens § 11, slik at denne også omfatter direkte angrep på hund, samtidig som departementet frafaller sitt krav om at felling i nødverge knyttes opp mot oppnådde bestandsmål. Vi ber derfor om at viltlovens § 11 andre ledd får følgende ordlyd når det gjelder hund:

” På samme måte kan eieren eller noen som opptrer på eierens vegne, felle vilt..... .. under direkte angrep på hund.”

Nødverge i rovviltsikre hegn

Når det gjelder rovviltsikre hegn i utmark og forslag om endringer i viltlovens nødvergebestemmelser innenfor slike hegn som også foreslås å omfatte hund, har NJFF ingen merknader. Vi vil imidlertid understreke at det er behov for en grundig gjennomgang og evaluering av de hegn som nå er etablert før en eventuelt videre satsingen på dette tiltaket. Slik NJFF foreløpig vurderer disse hegnene, er det betydelige betenkeligheter forbundet med dette forebyggende tiltaket, ikke minst sett fra allmennhetens ståsted. Det dreier seg om inngjerding av store utmarksområder som for den allmenne friluftslivsutøver framstår som utilgjengelig. NJFF vil komme tilbake når det gjelder utfordringene med slike rovdryrsikre gjerder ved en senere anledning.

Bruk av åte

NJFF er opptatt av at man gjennom dette forslag om en hjemmel i viltlovens § 26 for å gi bestemmelser om bruk av åte i ulike sammenhenger, ikke legger opp til å legge restriksjoner for bruk av åte som også vil kunne få konsekvenser for jaktutøvelse. I høringsbrevet heter det blant annet at viltloven har et tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for

å regulere ulike jaktformer, herunder bruk av åte i jaktsammenheng, mens det er behov for en hjemmel som også kan fange opp bruk av åte i forbindelse med skadefelling, lisensfelling og for innlokking av vilt i turistøyemed.

NJFF aksepterer at det tas inn en hjemmel i viltloven for å kunne fastsette en forskrift for bruk av åte under forutsetning av at en slik bestemmelse begrenses slik at den kun omfatter andre formål enn jakt.

Ved eventuelle reguleringer av bruk av åte i forbindelse med lisensfelling, må man her legge opp til en utforming som sikrer at åte kan benyttes som et effektivt virkemiddel. Det må ikke legges restriksjoner på bruk av åte til eksempelvis jerv som medfører restriksjoner på denne jaktformen utover det som praktiseres i dag. Det er viktig at man aktivt kan benytte åte i forbindelse med lisensfelling for de arter der dette ansees som ønskelig og hvor dette kan bidra til effektiv og sikker felling. Selv om MD påpeker at konklusjonene i en rapport utarbeidet av Veronica Sahlèn (nr 2007/2) fra Det skandinaviske bjørneprosjektet ikke kom med entydige konklusjoner, vises det samtidig til at det ikke er rapportert om bjørner med problematisk atferd som kan knyttes til utlegging av åte i de områdene hvor det er tillatt med åtejakt på bjørn i Sverige.

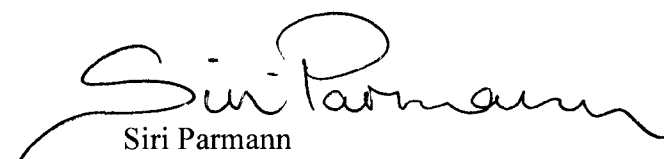
Allerede i dag er bruk av åte og foring av vilt gjenstand for omfattende reguleringer både gjennom viltloven (§ 46), gjennom forskriften om animalske biprodukter fra 2007 og bestemmelser i forurensningsloven og kommunehelseloven. Utgangspunktet for jegere som ønsker å benytte seg av åte i forbindelse med lisensfelling er at dette skal gjøres på en måte som bidrar til en effektiv og sikker jakt, samtidig som det ikke skaper utfordringer for andre. NJFF vil i den sammenheng understreke behovet for å ha fokus på informasjon som retter seg mot jegere som ønsker å benytte åte i forbindelse med lisensfelling. Eventuelle utfordringer knyttet til bruk av åte i slike sammenhenger bør kunne fanges opp og forebygges gjennom slik målrettet informasjon og veiledning uten å gå veien om å regulere dette gjennom egne forskrifter.

Anmodning om møte

NJFF vil avslutningsvis be om at møte med MDs politiske ledelse om denne saken.

Vennlig hilsen
NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND

Bjarne Oppgård
Gen.sekr.

Siri Parmann
Fagsjef